

Asia: VN/7187/2026

Lausuntopyyntö Oikeuspalveluviraston ehdotuksesta organisaatorakenteen ja toimipaikkaverkoston muuttamiseksi

1. Yleiset kommentit Oikeuspalveluviraston ehdotuksista

Kommentit

Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto oikeuspalveluviraston ehdotuksesta organisaatorakenteen ja toimipaikkaverkoston muuttamiseksi. Lausunto on laadittu pääosin kansalaisten palvelujen saatavuuden näkökulmasta ja toisaalta ehdotetun organisaatiomuutoksen kuntiin kohdistuvan vaikutusarvioinnin näkökulmasta.

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että Oikeuspalveluviraston ehdotus merkitsee Oikeuspalveluviraston organisaatorakenteen merkittävää uudistamista. Ehdotuksen mukaan toimistoja yhdistetään nykyistä suuremmiksi alueelliseksi kokonaisuuksiksi ja toimipaikkaverkostoa supistetaan siten, että asetukseen jäisi 38 toimipaikkaa. Alueellinen vaikutus merkittävä.

Muutosten tavoitteet ovat ymmärrettäviä, kun tavoitteena on parantaa palvelujen yhdenmukaisuutta, johtamisen selkeyttä, kohdentamista ja toiminnan kustannustehokkuutta. Samalla on kuitenkin arvioitava huolellisesti, miten muutos vaikuttaa tosiasialliseen kansalaisten oikeuspalvelujen saatavuuteen eri alueilla ja kunnissa sekä millaisia välillisiä vaikutuksia sillä on kuntien toimintaan ja kuntalaisten arkeen.

Keski-Pohjanmaan liitto tunnistaa ehdotuksella kansalaisten kannalta mahdollisesti saavutettavat hyödyt. Suuremmat toimistokokonaisuudet voivat tukea henkilöstön erikoistumista, sijaisjärjestelyjä ja työmäärien tasaisempaa jakautumista. Tämä voi parantaa palvelujen laatua ja nopeuttaa asioiden käsittelyä erityisesti tilanteissa, joissa nykyinen pieni yksikkökokoko on tehnyt toiminnasta haavoittuvaa poissaoloille, rekrytointiviiveille tai epätasaiselle asiakaspaineelle. Myös talous- ja velkaneuvonnan eriyttäminen omaksi toimialakseen voi selkeyttää palvelun johtamista ja vahvistaa sen valtakunnallista ohjausta.

2. Edunvalvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että ehdotus tarkoittaa edunvalvontatoimistojen osalta käytännössä kolmea päämuutosta. Ensinnäkin toimistojen määrä vähenee selvästi. Nykytilassa Manner-Suomessa on 22 edunvalvontatoimistoa, mutta ehdotuksen mukaan niitä olisi jatkossa vain 5. Lisäksi Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimisto säilyisi ennallaan. Tämä merkitsee siirtymistä monesta pienemmästä toimistosta muutamaa laajaan alueelliseen kokonaisuuteen.

Toiseksi, toimistojen alueet muuttuvat aiempaa laajemmiksi. Ehdotuksen mukaan edunvalvonta järjestettäisiin viidessä (5) uudessa alueellisessa maantieteellisesti muodostetussa toimistossa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että nykyiset useat paikalliset tai pienemmät toimialueet yhdistetään huomattavasti suuremmiksi alueiksi. Toimistojen alueisiin kuuluvista kunnista säädettäisiin uudelleen, ja toimialueiden ulkorajoista pyritään tekemään yhtenäiset muiden toimialojen kanssa.

Keski-Pohjanmaan liitto pitää olennaisen tärkeänä asiassa on sitä, että paikallisen rakenteen harvetessa toimipaikkoja voidaan säilyttää nykyisen verkoston kaltaisesti yhden edunvalvontatoimiston alueella.

Kolmanneksi, toimistojen nimet muuttuvat alueperusteisiksi. Nykyisten paikallisemmin nimettyjen edunvalvontatoimistojen tilalle tulisivat valtakunnallisesti yhdenmukaiset, alueeseen perustuvat nimet. Nimet eivät siis enää perustu yksittäisiin kaupunkeihin tai vanhoihin toimialueisiin, vaan laajempiin maantieteellisiin kokonaisuuksiin. Tavoitteena on tehdä rakenteesta selkeämpi ja yhtenäisempi koko maassa. Keski-Pohjanmaan liitto ei näe nimenmuutoksen olevan muutoksen suurimpia kysymyksiä vaan huomattavan paljon olennaisempaa on kansalaisten palvelujen saatavuuden turvaaminen uudistuksessa.

Isompien kokonaisuuksien muodostamisella on myös hyötyjä, kuten se, että hallinnollinen rakenne kevenee, kun toimistoja on vähemmän sekä johtaminen ja sijaisjärjestelyt helpottuvat, koska toimistot ovat suurempia. Kansalaisten edunvalvonnan näkökulmasta korostuu se, että vaikka toimistoalueet suurenevat, palvelua voidaan edelleen antaa useassa toimipaikassa ja myös asiakkaan luona tarpeen mukaan.

3. Talous- ja velkaneuvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että muutos vaikuttaisi talous- ja velkaneuvontatoimistoihin samalla tavoin kuin edunvalvontaan, mutta vielä selvemmin toimialan oman rakenteen kannalta.

Nykytilassa talous- ja velkaneuvonta toimii osana oikeusaputoimistojen rakennetta, mutta ehdotuksen mukaan talous- ja velkaneuvontaa varten perustettaisiin Manner-Suomeen viisi (5) omaa talous- ja velkaneuvontatoimistoa. Lisäksi Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimisto säilyisi erillisenä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että talous- ja velkaneuvonta erotetaan omaksi, itsenäiseksi toimistorakenteekseen.

Toimialueet muuttuisivat muutoksessa laajoiksi alueellisiksi kokonaisuuksiksi. Talous- ja velkaneuvonta järjestettäisiin jatkossa viidessä maantieteellisesti järjestetyissä toimistoissa. Tämä tarkoittaa, että nykyiset hajanaisemmat järjestelyt korvattaisiin viidellä suurella alueellisella toimistolla, joiden alueisiin kuuluisi laaja joukko kuntia. Aluejako olisi yhdenmukainen edunvalvontatoimistojen kanssa.

Muutoksessa nimet muuttuisivat yhdenmukaisiksi ja alueperusteisiksi. Toimistojen nimet eivät enää perustuisi nykyisiin oikeusaputoimistoihin tai paikallisiin yksiköihin, vaan ne nimettäisiin selkeästi suuralueiden mukaan. Tarkoitus on tehdä rakenteesta valtakunnallisesti yhtenäinen ja helpommin hahmotettava asiakkaiden ja hallinnon näkökulmasta.

Keski-Pohjanmaan liitto pitää muutoksen sisällöllistä merkitystä talous- ja velkaneuvonnassa erityisen suurena. Uudistuksen keskeinen ero verrattuna nykytilaan on se, että talous- ja velkaneuvonta ei enää olisi oikeusaputoimistojen alainen osa, vaan siitä tulisi oma toimialansa omine toimistoineen ja johtavine talous- ja velkaneuvojineen. Tällä pyritään selkeyttämään johtamista, vahvistamaan valtakunnallista ohjausta, yhdenmukaistamaan toimintatapoja sekä parantamaan henkilöstöressurssien kohdentamista.

Muutos tarkoittaa sitä, että talous- ja velkaneuvonnasta muodostetaan oma erillinen toimistorakenne, jossa Manner-Suomessa olisi jatkossa vain viisi (5) suuralueisiin perustuvaa talous- ja velkaneuvontatoimistoa nykyisen laajemman palveluverkoston sijasta. Samalla toimialueet laajenevat ja toimistojen nimet muuttuvat alueellisiksi ja valtakunnallisesti yhtenäisiksi. Olennaista tässä on, että myös talous- ja velkaneuvonnan palvelut ovat riittävästi turvattu myös niille kansalaisille, joilla

Jos haluat, voin tehdä tästä seuraavaksi myös ****lausuntoon sopivan lyhyen kappaleen**** valmiilla virallisella muotoilulla.

4. Oikeusaputoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Keski-Pohjanmaan liitto haluaa todeta, että ehdotuksella voidaan saavuttaa kansalaisten kannalta joitakin selkeitä hyötyjä. Suuremmat toimistokokonaisuudet voivat tukea henkilöstön erikoistumista,

sijaisjärjestelyjä ja työmäärien tasaisempaa jakautumista. Tämä voi parantaa palvelujen laatua ja nopeuttaa asioiden käsittelyä erityisesti tilanteissa, joissa nykyinen pieni yksikkökoko on tehnyt toiminnasta haavoittuvaa poissaoloille, rekrytointiviiveille tai epätasaiselle asiakaspaineelle. Myös talous- ja velkaneuvonnan eriyttäminen omaksi toimialakseen voi selkeyttää palvelun johtamista ja vahvistaa sen valtakunnallista ohjausta.

Samalla Keski-Pohjanmaan liitto haluaa todeta, että palvelujen saatavuuden näkökulmasta keskeinen huoli liittyy myös oikeusavun saamisen näkökulmasta toimipaikkaverkoston supistamiseen. Vaikka ehdotuksessa korostetaan etäpalvelujen, puhelinpalvelun ja monikanavaisen asiointin lisääntyvää merkitystä, kaikki asiakkaat eivät voi käyttää palveluja sujuvasti etänä. Oikeusapuun, edunvalvontaan ja talous- ja velkaneuvontaan liittyy edelleen tilanteita, joissa henkilökohtainen tapaaminen on tarpeen asiakkaan oikeusturvan, elämäntilanteen haavoittuvuuden tai asian monimutkaisuuden vuoksi. Ikääntyneet, digitaalisesti heikommassa asemassa olevat, liikuntarajoitteiset ja muut erityistä tukea tarvitsevat asiakasryhmät voivat kohdata aiempaa suuremman kynnyksen palveluihin hakeutumisessa, jos lähin toimipaikka siirtyy kauemmas. Ehdotus ei myöskään ota kantaa siihen, onko oikeusavun järjestämisellä kunnissa kuntien tilanhallintaan liittyviä vaikutuksia taikka suoria kustannusvaikutuksia. Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, ettei kuntiin vyörytetä uudistuksen seurauksena taloudellisia kustannuksia tai tilahallinnallisia vaikutuksia, ellei niistä ole sovittu asianomaisen kunnan kanssa.

Alueellisen yhdenvertaisuuden kannalta ratkaisevaa on, toteutuuko palvelujen tosiasiallinen saavutettavuus myös Keski-Pohjanmaan maakunnan kaltaisilla harvaan asutuilla alueilla ja niillä paikkakunnilla, joista toimipaikka poistuu. Ehdotuksessa arvioidaan, että valtaosa väestöstä saavuttaisi toimipaikan enintään tunnissa, mutta keskiarvot eivät yksin kuvaa niiden kuntien tilannetta, joissa asiointimatkat kasvavat olennaisesti. Riski on, että palvelujen muodollinen saatavuus säilyy, mutta käytännön saavutettavuus heikkenee osalle kansalaisista. Ehdotuksen seurauksena Kannuksen ja Kaustisen toimipisteiden lakkauttaminen aiheuttaa merkittävän haitan esimerkiksi Perhon ja Halsuan kunnan asukkaille, kunnan palvelut karkaavat yli tunnin (1 h 20 min) asiointimatkan päähän Kokkolaan.

Ehdotuksella on myös kuntiin kohdistuvia vaikutuksia, vaikka kyse on valtion viranomaisen organisaatiosta. Käytännössä kuntien rooli voi korostua erityisesti niillä paikkakunnilla, joista Oikeuspalveluviraston toimipaikka poistuu. Kunnat voivat joutua aiempaa useammin ohjaamaan asukkaita oikeuspalvelujen piiriin, tukemaan sähköisen asiointin käyttöä tai tarjoamaan tiloja ajanvarauksella toteutettaviin tapaamisiin. Tämä voi lisätä erityisesti kuntien yleisneuvonnan, sosiaalipalvelujen, työllisyyspalvelujen sekä ikääntyneiden palvelujen rajapintatyötä, vaikka varsinainen oikeuspalvelujen järjestämisvastuu ei siirry kunnille.

Kunnissa vaikutukset näkyvät todennäköisimmin myös palveluohjauksen, ennaltaehkäisevän työn ja moniammatillisen yhteistyön tarpeen kasvuna. Jos oikeusapu tai talous- ja velkaneuvonta etäännyty fyysisesti, kuntien työntekijöihin kohdistuu enemmän painetta tunnistaa oikeudellisia ongelmia varhaisessa vaiheessa ja ohjata asukkaita oikeisiin palveluihin. Erityisesti talous- ja velkaneuvonnan saavutettavuus vaikuttaa kuntien näkökulmasta tärkeältä, koska velkaantumisen, asumisen

ongelmien ja sosiaalisten vaikeuksien kasautuminen heijastuu usein suoraan kuntien muihin palveluihin. Mikäli kuntalaiset eivät saa apua riittävän ajoissa, riskinä on ongelmien syveneminen ja sitä kautta suurempi kuormitus esimerkiksi sosiaalityölle, asumisneuvonnalle ja hyvinvointia tukeville palveluille.

Keski-Pohjanmaalla kunnat ovat Kokkolaa lukuun ottamatta keskikokoisia tai pieniä kuntia. Pienille kunnille toimipaikan poistuminen voi merkitä myös symbolisesti julkisen palveluläsnäolon heikkenemistä. Vaikka yksittäisen toimipaikan käyttömäärät olisivat vähäisiä, paikallinen palvelupiste voi olla merkittävä erityisesti niille asukkaille, joille liikkuminen on vaikeaa tai jotka tarvitsevat henkilökohtaista tukea asioiden hoitamisessa. Tästä syystä uudistuksen toimeenpanossa on tärkeää varmistaa, etteivät kunnat jää paikkaamaan palveluverkoston harvenemisen vaikutuksia ilman selkeitä yhteistyökäytäntöjä valtion kanssa.

5. Ehdotus johtavan talous- ja velkaneuvojan kelpoisuusvaatimuksesta

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa arvionaan, että ehdotus johtavan talous- ja velkaneuvojan kelpoisuusvaatimuksista (ylempi korkeakoulututkinto) tukee tehtävän vaativuutta ja vastuuta vastaavaa osaamistasoa. Tehtävään sisältyy henkilöstö- ja asiajohtamista, toiminnan ohjausta sekä vaativien asiakastilanteiden ratkaisemista, minkä vuoksi kelpoisuusvaatimuksen kirjaaminen asetustasolle parantaa edellytyksiä varmistaa palvelujen laatu ja yhtenäisyys.

Samalla kelpoisuusvaatimusten täsmentäminen selkeyttää rekrytointikriteerejä ja vahvistaa johtamisrakennetta erityisesti uudessa tilanteessa, jossa talous- ja velkaneuvonta eriytetään omaksi toimialakseen. Tämä tukee valtakunnallista ohjausta ja toimintatapojen yhdenmukaistamista.

Vaikutuksena voidaan pitää myös rekrytoinnin kohdentumista korkeasti koulutettuihin hakijoihin, mikä voi parantaa johtamisen laatua mutta samalla mahdollisesti kaventaa hakijajoukkoa. Toisaalta selkeä kelpoisuusvaatimus voi lisätä viran houkuttelevuutta ja ennakoitavuutta rekrytoinneissa.

Kokonaisuutena ehdotus vahvistaa talous- ja velkaneuvonnan johtamisosaamista ja palvelun laatua, mutta edellyttää huolellista henkilöstösuunnittelua, jotta osaavan työvoiman saatavuus voidaan turvata kaikilla alueilla.

6. Ehdotus viroista, joissa edellytetään erinomaista ruotsin kielen taitoa ja hyvää suomen kielen taitoa

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Myönteistä ehdotuksessa on, että ehdotuksessa on huomioitu ruotsinkielisten palvelujen turvaaminen sekä mahdollisuus järjestää tapaamisia myös muualla kuin varsinaisissa toimipaikoissa. Näiden järjestelyjen toimivuus riippuu kuitenkin siitä, kuinka aktiivisesti niitä toteutetaan

käytännössä ja kuinka riittävät resurssit liikkuvaan ja paikallisesti saavutettavaan palveluun tosiasiasa varataan.

7. Edunvalvonnan sijaistoimistot

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Keski-Pohjanmaan liitto haluaa todeta, että ehdotus selkeyttää edunvalvonnan sijaistointojen järjestelyjä ja vahvistaa niiden ennakoitavuutta. Sijaisuudet määriteltäisiin asetuksella siten, että kullekin edunvalvontatoimistolle osoitetaan kaksi vaihtoehtoista sijaisuustoimistoa, mikä mahdollistaa sijaisuusjärjestelyjen toteuttamisen maantieteellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla ja tapauskohtaisesti päämiehen edun mukaisesti.

Ratkaisu tukee kansalaisten palvelujen saatavuutta erityisesti esteellisyytilanteissa, koska esteetön edunvalvoja voidaan osoittaa järjestelmällisesti ilman, että palvelun saanti viivästyy tai jää toteutumatta. Samalla mahdollisuus hyödyntää etäasiointia ja tarvittaessa virkatehtäviin kuuluvaa liikkumista varmistaa, että palvelu voidaan tuottaa myös silloin, kun sijaisuustoimisto sijaitsee kauempana.

Lisäksi suuremmat toimistokokonaisuudet parantavat sijaistamisen toimivuutta ja vähentävät tilanteita, joissa kaikki toimiston edunvalvojat ovat esteellisiä. Tämä vahvistaa palvelujen jatkuvuutta ja pienentää riskiä siitä, että asiakkaan asiointi viivästyy tai siirtyy kohtuuttoman etäälle.

Kokonaisuutena ehdotus parantaa sijaistointojen hallittavuutta ja tukee kansalaisten oikeusturvaa turvaamalla edunvalvontapalvelujen saatavuuden myös poikkeus- ja esteellisyytilanteissa, vaikka yksittäisissä tapauksissa asiointimatkat voivat hieman pidentyä.

8. Ehdotus toimipaikoista

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Keski-Pohjanmaan liitto pitää kokonaisuutena arvioiden ehdotuksen tavoitteita palvelujen yhdenmukaistamisesta, johtamisen selkeyttämisestä ja resurssien tehokkaammasta käytöstä ymmärrettävinä ja osin kannatettavina. Samalla on kuitenkin todennäköistä, että palvelujen keskittäminen ja toimipaikkaverkoston supistaminen voivat heikentää tosiasiallista saavutettavuutta erityisesti niillä alueilla ja asiakasryhmillä, joille henkilökohtainen asiointi on välttämätöntä.

Kuntien näkökulmasta uudistus voi lisätä palveluohjauksen, yhteistyön ja varhaisen tuen tarvetta. Tämän vuoksi uudistuksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että etäpalvelujen rinnalla säilyy riittävä mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin, että liikkuvien ja ajanvarauksella toteutettavien palvelujen käytännöt ovat toimivia, ja että kuntien kanssa sovitaan selkeistä yhteistyömalleista niillä alueilla, joilla valtion oma palveluverkko harvenee. Näillä edellytyksillä uudistus voidaan toteuttaa

tavalla, joka ei kohtuuttomasti heikennä kansalaisten oikeusturvaa eikä siirrä tosiasiallista lisäkuormaa kuntien hoidettavaksi.

Kaiponen Jyrki
Keski-Pohjanmaan liitto - Keski-Pohjanmaan liitto Johto